

JOSÉ GUERRERO

A PROPÒSIT DEL PAISATGE

Tret que s'indiqui una altra cosa, totes les obres són impressions de pigments sobre paper de cotó, i els títols de totes elles coincideixen amb el títol homònim de la seva sèrie.

Fa vint anys que el treball de José Guerrero (Granada, 1979) explora el paisatge com una entitat activa i dinàmica en la qual la sociopolítica, la cultura i l'imaginari col·lectiu s'encreuen. L'estratificació del temps i de la memòria, com també els signes visibles de la transculturació, són preocupacions constants de l'artista.

Per a José Guerrero, com per a molts artistes de la seva generació, fotografiar un territori, un paisatge o un lloc significa evocar les relacions de proximitat, les alteracions, les solidaritats i les tensions que hi ha inscrites, bandejant així la noció de paisatge com a quelcom no artificial i exterior a nosaltres.

En general, l'obra de Guerrero està acuradament organitzada en sèries, construïdes com un mosaic fluid de significats. Cada imatge d'una sèrie separa i connecta, alhora, les imatges que la precedeixen o que la segueixen, com en una partitura visual. L'ús de la serialitat en els políptics de Guerrero està associada, més que no pas a la repetició, a l'exaltació de la reiteració de la diferència; és a dir, a la construcció d'una idea de paisatge com a personatge, tant intervinent com intervingut.

En algunes de les seves sèries, l'ús intencionat de certs convencionalismes del paisatge natural i arquitectònic heretats de la fotografia moderna –com ara els horitzons marcats, el dramatisme del cel i dels núvols, la saturació de certs colors o tonalitats, o la impregnació d'un caràcter aparentment idíl·lic de la natura– evoca en l'espectador la fascinació i el confort per la redundància del que suposadament ja coneix. Una vegada establert aquest espai de reconeixement, el desafiament rau en l'acte de desxifrar les deliberades operacions d'intercanvi entre la realitat i la ficció que fa l'autor, orientades a provocar una regeneració de la mirada, més enllà de la pura contemplació.

El recorregut d'aquesta exposició està organitzat segons un itinerari narratiu marcat per diversos fils conductors, entre sèries i temes, que es pleguen i despleguen de manera continuada: des de la representació fins a l'experimentació, des de la llum fins a les tenebres, des de la transparència fins a l'opacitat, des del document fins a l'abstracció. D'altra banda, la mostra presenta una nova obra produïda gràcies al suport de Fundación MAPFRE i que l'artista ha dut a terme als carrers de la medina de Fes, al Marroc.

Marta Gili, comissària

HORIZONS

Diverses sèries componen l'inici d'aquesta exposició, en les quals l'horitzó, aquesta línia imaginària que no existeix en cap mapa, no tan sols marca la separació entre el cel i la terra, sinó també entre el silenci i el buit.

En podem trobar un exemple en les fotografies de grans extensions de camps sembrats fins als límits de l'horitzó (sèrie «La Mancha», 2009-2012), matisats amb diferents tonalitats d'ocres que evocuen les temporalitats dels cultius; o en els coberts, les barraques o petites construccions de fortuna, que suggereixen les relacions d'interdependència vives i significatives entre la natura i l'ésser humà. O les tanques, els límits i les closes que separen els terrenys en maneres de propietat i de veïnatge, que suggereixen que l'organització del paisatge és una qüestió ecològica, econòmica, social i política de primer ordre.

A «Efímeros» (2003-2006), José Guerrero s'interessa, precisament, per l'anàlisi visual dels processos de sedimentació i d'estratificació de les construccions humanes que configuraran l'organització de certs paisatges urbans, des del centre fins a la perifèria, des del passat fins al present.

CARRARA

Les pedreres de Carrara, situades a la regió italiana de la Toscana, són conegudes, des de fa segles, per la qualitat del seu marbre blanc, però també com a exemple de l'explotació massiva dels recursos naturals.

A «Carrara» (2016), José Guerrero explora tant les sedimentacions geològiques com les seves evocacions històriques. L'opacitat de les parets de la pedrera i la seva majestuosa presència vertical evocuen l'opressió de l'excavació de les profunditats de l'abisme. Lluny de la blancor cristal·lina que s'associa tradicionalment al marbre, en les fotografies d'aquesta sèrie es respira un aire misteriós i commovedor, com si les parets llises i polides de la marbrera poguessin explicar els seus secrets del passat i del present. Quan José Guerrero fotografia la pedrera de Carrara, ni la blancor del marbre, ni la seva miríada de llums cristal·lines són presents en les imatges: tan sols s'hi albira la foscor del subsol.

ARQUEOLOGIES

En el seu interès per l'estratificació del món subterrani i per la superposició de capes de temps, memòria i cultura, José Guerrero s'endinsa en les arqueologies del passat i del present.

Un dels eixos vertebradors de l'itinerari de l'exposició és la projecció de l'audiovisual *Roma 3 Variazioni* (2017), que Guerrero va fer conjuntament amb el compositor Antonio Blanco (Jerez de la Frontera, 1979) durant la seva estada a l'Acadèmia d'Espanya a Roma. Filmat a l'interior subterrani de l'aqüeducte de Claudi, en el corrent d'un afluent del riu Tíber, i en una gruta a la vora del Mediterrani al sud d'Itàlia, el vídeo presenta un trajecte d'imatges i de sons misteriosos que, en paraules dels autors, «construeixen una dramaturgia en tres actes, en una seqüència relacionada metafòricament amb les idees d'origen, trànsit i final o renéixer».

Des de la frenesia de la velocitat fins a la tranquil·litat de la contemplació de la llum, la singularitat del film *Roma 3 Variazioni* rau en la forma, alhora fluida i estrepitosa, per la qual deambulen el temps, el so i les imatges, sumint l'espectador en un abisme màgic i suggeridor.

BRETXES

Entroncada formalment amb *Roma 3 Variazioni* i «Carrara», la sèrie fotogràfica «Brechas» (2020-en curs) sintonitza a la perfecció amb la recerca que fa l'artista dels límits de la percepció del paisatge mitjançant una composició vertical, en la qual s'albira un cert horitzó com a possible promesa de llum. José Guerrero inicia aquesta sèrie fotografiant en una pedrera calcària entre Huéscar i Castril, a Granada, i prolonga aquest treball, amb motiu d'aquesta mostra, en els estrets carrers de la medina de Fes, al Marroc. Per mitjà d'enquadraments exagerats, de geometries i escales precises, Guerrero cartografia el territori des del sòl cap al cel delineant la metamorfosi constant d'una llum capaç de revelar, amb un sol esclat, el real i l'imaginari.

BRG

Entre el 2017 i el 2018, l'autor va fer dos viatges a Mèxic i hi va descobrir, amb admiració, l'obra de l'arquitecte mexicà Luis Barragán (1902-1988). Les fotografies *Barragán #01* i *Barragán #02* van ser fetes, respectivament, a la piscina de la Casa Gilardi i a l'ull de l'escala de la seva Casa Estudi, totes dues construïdes i dissenyades per l'arquitecte. Seduït pel resultat abstracte i gràfic d'aquestes dues imatges, José Guerrero va decidir de fer un gir essencial en la seva obra amb una nova sèrie de fotografies, titulada «BRG», fetes a partir de maquetes construïdes per l'autor mateix, inspirant-se tant en el treball arquitectònic de Barragán com en la pintura metafísica de Giorgio de Chirico.

És així que introdueix, per primera vegada en el seu cos de treball, la qüestió de la desconfiança crítica en la veracitat de la fotografia i els artificis de la percepció, destacant les línies que voregen i les vores que limiten una arquitectura fictícia però plausible.

GFK

La trajectòria de l'obra de José Guerrero, entre el document i l'abstracció, recorre el conjunt d'aquesta exposició. Una de les seves sèries més recents, «GFK» (2024-en curs), impresa en gran format en forma de tapís o de tela, parteix d'errors arbitraris en la codificació de l'arxiu digital en el moment de la presa fotogràfica. Mirant atentament la textura mateixa d'aquestes obres, podem albirar l'absència del paisatge, que s'intueix però en la seva mateixa opacitat.